

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
un an 20 cor.
6 luni 10 cor.
3 luni 5 cor.
o lună 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
pentru România și străinătate pe an
40 franci.
Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERȚIUNILE:
de un tir garsonat: prima dată 14
line: a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Alți abonamentele, cât și inserțiile,
nu sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitat
Scrierile nerambursabile nu se primesc

La atențiunea viriliștilor români din comitatul Aradului.

Lista membrilor viriliști ai congrega-
unei comitatului Arad, se va compune prin
comisiunea verificatoare a comitatului, în 19
septembrie a. c. st. n.

Preoții, avocații, profesorii etc. au fa-
vorașii lor, precum și a so-
ților și băieților lor minoreni, să se compute
dublul la compunerea listei dacă aceasta o
face la timpul său.

Atragem deosebită atențiune a preoților
a avocaților noștri, ca până în 19 Sep-
tembre a. c. st. n. inclusive, prin un petit
— scutit de timbru — se ceară ca darea
să li-se compute dublu.

Petitul e a se adresa comisiei veri-
ficatoare, (Igazoló választmány) și trebuie
înaintat vicșpanului.

Interesele poporului nostru cer, ca nici
unul care solvește darea recerută să nu ră-
mână afară din listă, deci rugăm cu insis-
tență pe cei îndreptățiți, să se useze de drep-
tul garantat în lege, până la timpul sus in-
dicat, căci reclamările ulterioare nu se iau
în considerare.

¹⁾ În numărul trecut s'a publicat greșit datul de 16
17 Septembrie.

Congresul presei.

Al IX-lea congres internațional de presă
a fost deschis Duminecă în vestibulul parla-
mentului austriac, în fața busturilor Schmer-
ling-ilor și a Thun Hohenstein-ilor: campionii
civilizației găsiindu-se față în față cu acești
ilustri reprezentanți ai reacțiunii.

Adunatu-s-a cu acest prilej o ilustra-
society: Majestatea Sa însuș este reprezentat
prin arhiducele Rainer, lumea oficială, mi-
nistrii și multe alte personaje din înalta so-
cietate a Vienei, disting congresul cu pre-
zența lor.

Din toate părțile lumii adunatu-sau
mulțime mare de reprezentanți ai presei,
cari sunt în acest chip primiți în orașul
despre care, cu ori cât de multă bunăvoință
nu s'ar putea zice c-ar fi fost vre-odată
focul ideilor avansate, înaintate, antemer-
gătoare.

Ce drum imens a trebuit deci să facă
progresul în domeniul ideilor, privind distanța
dintre aceste două lumi: al lui-Bach și al lui
Körber, dintre aceste două antiteze atât de
indepartate între dânsese.

Nu este de cât o amintire de om, dela
vremea când o adunare de jurnaliști ar fi
mobilizat o întreagă droaie de poliști se-
creți, detectivi, pentru-că nu se putea crede
că unde doi ori trei jurnaliști sunt adunați
să nu fie acolo la mijloc cel puțin o con-
jurație.

Azi, cine-i mai discută presei suveranita-
tea? Suverană peste Suveran, azi numai nepri-
ceputii, oamenii cari nu știu învăța din istorie-
pentru cari legile progresul nu cumpănesc
nimic, cari să tem de lumină, cari stau în
serviciul reacțiunii pot fi prietenii represen-
tanților și a încâtușării presei.

Și dacă pentru a dovedi absolutismul
și tirania de care se servește sistemul de
guvernare în țeara noastră n-am avea alte
criterii, ar fi destul a constata că presa aici
are nevoie de cătușe, că nu există libertate
de presă, și că sunt pline temnițele cu de-
licvenții ai presei.

Câtă deosebire între formula lui Kör-
ber: »Nu se poate aceasta (presa) restringe
prin măsuri polițiale, libertate îi trebuie, și
prin ea progresul și civilizația« — și în-
tre părerile guvernărilor noastre cu privire
la aceasta libertate.

Tisza și Berzeviczy ne numesc agita-
tori pe noi reprezentanții presei naționalită-
ților și deși în sensul adevărat al cuvântu-
lui ne măgulește epitetul, în sensul interpre-
tațiunii ce-l dau dânsii cuvântului, se face
atentatul cel mai nedemn la libertatea pre-
sei, această cucerire a civilizației moderne.

Și pe când în metropola reacțiunii
cum îi zic Vienei șovinisti — în acest
chip strălucit se serbează triumful desăvârșit
al libertății ce se recunoaște presei — în li-
berala Ungarie, ministrul președinte Tisza
dănează aprobarea statutelor pentru organi-
zarea unui sindicat al presei române, care

MOARA PĂRĂSITĂ.

(Urmare și fine).

„Aici sunt...

— Ce facem, mă Savin?

— Intrăm în moară...“

Așa-! me gândeam eu; are dreptate... Imi
recural stânga în toc, trăseși încet revolverul, îl
păși, imi așezai și dragonul săbiei la pumnul
drepte și me mișcai spre moară, pășind
vârful picioarelor. Ceilalți veniau după mine,
urmergeam așa de încet, încât nici eu n'auziam
șii.

Deodată răsări înainte-mi, drept pe malul
mării, ușa deschisă a morii, ca o intrare neagră
peșteră. În clipa aceea, fiorii cari me cutre-
au stătură, inima începu a bate mai tare, dar
simțiam absolut nici o frică. Putea să mi-se
deple ori-ce. O tărie nebună imi încordă mă-
larele.

În moară, stăturăm multă vreme neclintii,
resulările oprite, ascultând prin întunerecul
de la orb. Dar nimic, nimic nu se simția.

Deodată me pipăi o mână. Cineva mi-se
lecă la ureche. Bănuii că e Savin. Deabia pri-
oui:

„S'au îmbătat... Dorm în pod... ori au ple-
...”

Scara podului trebuia să fie în dreptul ușii
în mijlocul morii. Pipăind, ne strecuram pe
ră. La dreapta simțiam pe cineva: era sergen-
; aveam și la stânga un tovarăși, dar nu știam
e-i.

Sus, scara scârțâi, un foșnet se auzi înainte.
fulgerași de același gând, ne oprisem. Cer-

cheșii erau în pod și dormiau; dar cineva dintre
ei trebuia să fie treaz, căci s'a mișcat la pârăitul
scării.

Stăteam neclintii și nici nu suflam. Inima-
mi bătea tare, rânduiri de ametești imi veneau dar
nu-mi era frică. Drept înaintea mea, se deschi-
deau în scândurile podului trei ochiuri rotunde,
ca la ori-ce moară. Mă uitam neclintit în zarea
lor: așteptam să se ridice, din clipă în clipă o
umbră în dreptul întunerecului slăbit, care pătrun-
dea prin ele.

Dar tăcerea ne învălui iar, și după un răs-
timp ridicarăm și cele din urmă două trepte.

Acuma auzii bine un mormăit nedeslușit.
Nu știam încă de unde a pornit: dinainte, din-
dărât, ori de pe laturi?

Eram supt același acoperiș cu niște oameni,
cari, din clipă în clipă, puteau să sară ca niște
fiare, asupra noastră. Ear noi pânduam ca moartea,
și carabinele stăteau gata. Cu toate acestea, în
cine să tragi? Era prostie să începem a face
larmă așa cum eram grămădiți, trei sus și cei-
lalți pe treptele scării. Toți simțiam lucrul acesta
și așteptam. Afară de asta, fără porunca mea, ni-
menii nu putea face nici o mișcare, ear eu nici
gând n'aveam să dau vre-o poruncă.

Dar dușmanul, cel ce era treaz undeva, în-
tr'un colț al podului, simțise în buimăceala și în
somnul amorțitor care-l cerca, că o mișcare ne-
obișnuită trece prin tăcerea ruinei. Un glas ră-
gușit, care mi-se păru selbateg și fioros, mormăi
câte-va vorbe străine. Întreba ceva. Apoi tăcu. Iar
noi așteptam.

Și, dintr'odată, prin deschizăturile rotunde
ale podului trecu ceva neobișnuit, o lumină slabă

de vis. Și în fund, dincolo de deschizături, pe
zarea răsăritului, deodată luna își arată printre
nourii negri o margine, apoi isvoră ca o lucire
de spaimă. Trei dungii de lumină slabă se stre-
curară în podul negru. Și în dungile acelea, ca
într'un fulger, răsări ceva rotund, negru, un cap
omenesc. Și tot în clipa aceea un tunet grozav
isbucni. La fulgerarea limbii de foc, podul parcă
se întinse în lături, desvâindu-se și vâzurăm lă-
murit pe cel-palți șapte Cercheși întinși pe po-
dele. Ear capul negru parcă plesnise în bucăți,
ca o ghiulea, — și parcă el detunase așa.

Clădirea se umplu de miros de pulbere.

O clipă tăcerea păru că ne prăbușește ear
în noapte, — apoi un răcnet cumplit umplu moara
me simții abătut la o parte ca o pană, un duruit
surd cutremură dușumeaua. — Săbiile sunară
ciocnindu-se, auzii trântiturii grele, gemete și țipete
de spaimă. O limbă de foc și un tunet tre-
sărâre ear în noaptea adâncă, și în rumeneala
fugară se arătară spinările încordate ale călăra-
șilor și obrazul întunecos al sergentului Savin.

Totul trecu ca o furtună repede. Cineva
scăpără, o iască se aprinse. Fața lui Savin se ru-
meni, pe când buzele se rotunziau suflând în
punctul de foc. Apoi un capăt de luminare se în-
flăcăra și limba de foc începu a ne tremura um-
brele pe pereții negri de scânduri

Dușmanii zăceau unul lângă altul, zdrobiți
și supt ei, sângele care curgea, întindea un co-
vor vișiniu. Unii căseau ochii îngroziți, unii erau
cu gurile căscate și cu ochii închiși, unii erau
lungiți, alții sgârșiți, cu genunchii la gură. Nu-
mai unul trăia și sta plin de spaimă în roata fla-
cărilor; clăntănia înfrigurat și din când în când,

nu urmarea nici el alte scopuri decât celelalte organizațiuni de felul acesta.

Până ce dl Rákosi, care se îmbulzește pe la aceste congrese, are de înregistrat în țeara sa astfel de violări împotriva principiului de libertate a presei, ar fi mai în consonanță cu bunul gust, dac'ar da mai mult pe modestul.

O voce energică săsească.

În numărul său de Duminică »K. Ztg.« din Brașov, publică la locul de frunte un remarcabil articol, pornind dintr'o polemică cu ziarul din Sibiu »S. D. T.«

Reproducem câte-va pasaje care ne par a exprima mult adevărul privit din însuș punctul de vedere al intereselor săsești :

„Ce vom profita noi cu atitudinea noastră servilă? Poate ministrul cultelor și instrucțiunii publice vă modifica „reforma școlară“ în favo- rul Sașilor? Ori poate — de vreme-ce Sașii s'au pus pe partea guvernului — a cerut sfatul lor înainte de a-și fi stilisat proiectul? Și dacă a făcut așa, trebuie să mărturisim, că n'a prea ascultat sfaturile deputaților sași.

Ori poate ni-se vor restitui venerabilele numiri de localități germane? Doar tocmai acum cetim, că și acele câte-va numiri menajate de faimoasa comisiune de înregistrare, vor fi îmbrăcate în haina singur salvatoare a maghiarizării. Așa dar după multa țîrlire și cumpănire, ce ne rămâne în mână ca rezultat palpabil? Nimica, nimica, afară de desonoarea politică!

Dacă mai avem încă conștiință, în orele liniștite de meditațiune, nu ne vom mai putea economisi reproșul: că n'am procedat ca bărbați, cari sacrifică totul pentru onoare, ci ca niște veritabili mameluți, cari prin ființa lor de lingăi (speichelleckerisch) așteptau milă dela stăpânii lor, și cari numai atunci am îndrăsnit să luăm cuvântul, când cauza nu se putea nici înțepta, nici înrăutăți.

Oare după principiul acesta au procedat bărbații noștri cei mai buni? Ce ar zice, Doamne, un Ștefan Ludvig Roth și un Albert Huet, când ar vedea, că deputații noștri astăzi se milogesc în partidul guvernului și că cu toate acestea nu provoacă de cât un zimbet compătimitor? Băr-

fără să privească pe cine-va, murmura cuvinte răslețe în limba lui, parcă se ruga de iertare. Fesul îi căzuse, și capul rotund, mic sta plecat, așteptând lovitura din urmă; obrazul măsliniu, veștet, și ochii vîrțiți supt frunte spuneau o durere așa de adâncă, încât te prindea mila.

Sergentul se uita lung la el, apoi se apropia și-l bătu cu palma pe umăr. Îi zise tare:

„Nu te teme, mă că nu-ți facem nimic...”

Cerchezul ridică cu frică ochii, fără să înțeleagă. Fruntașul Pintilie crezu că trebuie să-și schimonosească vorba și să dea din mână:

„Bre!... nu facem nimic la tine... Luăm prezonier!” Și-și întinse buzele într'un ris tăcut, plin de încurajare. Prinsul zimbi și el cu frică.

Dar se făcea trîziu, nu mai era vreme de stat. Vorbii cu glas tare:

„Să mergem!

— Trăiți, domnule sublocotenent, răspunse Savin, să mergem! Atâta ni-a trebuit: un prins. Dela dînsul vom afla noi multe...”

Lăsarăm în podul ruinei pe cei-l'alți șapte Cerchezii, cari trecuseră mări și veniseră să moară într'un colț singuratec, pe malul unui pârâu, — și ieșirăm.

Luna se înălțase, norii treceau pe deasupra ei umplându-se de lumină vînată. Iazul scânteia ca o oglindă mare de argint: nici o aburire nu-l încrețea. După-ce ajunserăm în roata de sălcii, în-călecarăm, iar prinsul fu suit îndărătul unui că-lăreț. Înainte de a pleca, scosei tabachera, îmi resucii o țigară, apoi dădăi tutunul și tovarășilor mei:

„Na, mă faceți-vă și voi câte o țigară, că v'ați purtat bine...”

batul trebuie să lupte și să învingă, sau să piară în ciaste, conform convingerii sale! Altă alternativă nu există și nu se poate să existe, cât timp mai putem crede într'o ordine în univers și în biruința finală a adevărului!

„Trebuie deci să protestăm cu energie împotriva politicei de până acuma a ziarului „Siebenbürgisch-Deutscher Tag.“ și nu vom subscrie nici odată propoziția pe care cu îngrijiri și spaimă am cetit-o la sfîrșitul numelui articol al lui „S. D. T.“: „Poporul săseșc este avisat la spriginul binevoitor al multor interese din partea guvernului și trebuie să-și croească atitudinea în conformitate cu aceasta.“

Noi nu cunoaștem pactare, nu ne punem la tocmeală, nu suntem și nu putem rămănea Sași, numai cât timp nu devenim infideli bunurilor ideale ale poporului și tradițiilor seculare ale istoriei noastre. Ear ceea-ce voiește „S. D. T.“ nu este alta, de cât politică bătănească de burtă verde, cu care nu vrem să avem nimica comun“.

Al IX congres internațional de presă în Viena.

Am fi banali, dacă am întocmi în fraze marea însemnătate a acestei adunări internaționale, care a reunit pe reprezentanții presei și cu dînsii pe somitățile politice și sociale ale străinătății zilele trecute în Rathausul din Viena.

Însemnătatea presei, și prestigiul social al unei prese ce stă în serviciul progresului, azi nu mai are contestatori.

Și că mare și însemnată problemă este cultivarea ideii solidarității internaționale a presei, dovedește însuși decursul — impozant și ca manifestățiune exterioară — congresului, despre care se comunică următoarele:

Duminică dimineața s'a deschis congresul prin ședință festivă ținută în vestibulul parlamentului. Majestatea Sa s'a reprezentat prin arhiducele *Rajner*. De față erau *Goluchovzski* ministru comun de externe; *Koerber*, ministru-președinte; *Hartel*, ministru de culte; *Call*, ministru de comerț; *Witek*, ministrul căilor ferate;

Lueger, primarul orașului; mulțime de persoane din înalta societate din Viena, și reprezentanții presei tuturor statelor culte. Congresul a fost deschis prin președintele reuniunii internaționale de presă *Singer Vilmos*, redactor.

„La începutul vorbirii sale prezintă omagiile respective sentimentele de înaltă stimă ale congresului Domnitorului țării ospitale în care petrece congresul, arhiducele *Rajner*, ministrul-președinte *Koerber* și primarul *Lueger*. După-acea făcând o rezumare a rezultatelor ajunse prin activitatea congreselor perindate pân'aci, salutând pe cei prezenți, deschide congresul.

După discursul de deschidere, arhiducele *Rajner* a salutat congresul. Discursul rostit cu un patos foarte plăcut a fost primit cu entuziasm.

A urmat ministrul președinte *Koerber*, ținând un discurs substanțial și plin de frumose și înălțătoare gândiri.

Ministrul-președinte *Koerber* accentuează însemnătatea presei. Presa a sistat distanțele și noțiunea de străin; între țări azi nu mai există de cât hotare politice, celelalte linii de separare presa ori le-a sistat ori tot mai mult le nivelează. Este organul de rostire al civilizației, ba chiar și al științelor exacte; antemergătoarea progresului și a luminei. Nu se poate aceasă restrânge prin măsuri polițiale, libertate îi trebuie prin ea progresului și civilizației.

Vorbirea ministrului-președinte *Koerber* produs entuziasm indescrribibil. Minute întreg au durat aplauzele.

După *Koerber* a urmat primarul *Viene Lueger*.

Oratorul de vervă și temperament zice, că deși presa este o mare putere, totuși nu este atotputernică. Problema congresului este stărpi unele defecte ale presei. Salută congresul și pe reprezentanții presei deși dînsul nu se poate zice că ar fi alintatul presei — principul său fiind totdeauna un egoism sănătos — ca să facă reclamă *Vienei*, țării sale și sieși. vesel, că au venit jurnaliștii străini, putându-și convinge, că din minciunile câte se debitează în străinătate despre *Viena*, nimic nu este adevărat. Ca primar, nu-l importă contrastele pe-

— „Trăiți, domnule sublocotenent!“

Sergentul Savin făcu două țigări. Pe una o dădu prizonierului:

„Na și ție! ție-o fi fiind poftă!“

Apoi, după-ce prinsul o luă cu sîială, sergentul îi dădu țasca aprinsă, și zise zîmbind către mine:

„Săracul! ce-o fi gândind el acu!“

Când pornirăm, fruntașul *Pintilie* șopti:

„Asta-I de cei cari tae pe raniți și-I pradă...”

Nimeni nu răspunse. Prizonierul își fuma pe furie țigara, trăgând cu coada ochiului la fața aspră a sergentului Savin.

Părăul licăria în lumina lunii, caii mergeau liniștiți și oamenii tăceau. *Mihail Sadoveanu*.

TEATRUL ÎN ITALIA.

Am văzut în numărul precedent cum e împărțit publicul din Italia și cât de greu le e autorilor să și-l cucerească. Să vedem acum cari sunt autorii fericiți și învingători din stagiunea trecută de teatru din Italia și cari sunt operele ce le-au înlesnit victoria.

Succesele bănești cele mai mari le-a dat, — pe lângă *Zaza* și *Madame Sans Gêne*, — Ca frunzele, dramă în patru acte de *Giuseppe Giacosa*, jucată și la *București* acum 3 ani și *Romantism*, de *Girolamo Rovetta*. În două ani, aceste două piese, a produs peste o sută mii de lei; una ceea-ce e foarte mult, față de condițiile teatrale din Italia, mai ales că nu sunt drame cu succese de galerie, ci fine, pentru publicul cel restrâns.

Matilda Serao, — ale cărei observații ne servesc de călăuză principală și de data aceasta

— spune că în *Ca frunzele*, *Giacosca* și așternut tot sufletul său frumos, o adiere de aer cu totul aristocratică, adierea artei geniale a un artist care a știut să împodobească teatrul îl li cu un diadem orbitor, în care strălucesc, ca niște diamante nestimate, cari de cari într'o lumină mai curată: *Partida de șac*, *Triumful dragostii*, *Frații de arme*, *Socoteala roșie*.

Dar în *Ca frunzele*, *Giacosca* nu mai e simp și arzător ca în *Partida de șac* și *Triumful dragostii*, nici melancolic și grav ca în *Amor triste*; *Ca Frunzele* e o lucrare de echilibru magistral: observațiunea sinceră e unită cu grație poetică. Din această împerechere a eșit o operă senină, morală, care ne face să simțim și să gândim fără emoțiuni violente; personagiile aceste piese apar și dispar ca și frunzele lăsând o impresie ușoară și dulce de tristețe.

Giacosca a mai scris și *Cel mai tare*, drame se va monta toamna viitoare.

Romantismul, din contră, e o piesă cu biect patriotic. Mult a făcut *Rovetta* prin faptul că a știut cum să-și alcătuiască lucrarea și miște publicul, zgândărind puțin sentimentul patrie, întunecat cu desăvîrșire de scepticismul cosmopolitismul la modă.

În *Romantism*, *Rovetta* evocă, cu apart vieții reale, unul din episoadele, atât de frumoase, din cele dintâiu timpuri ale desjurgării liei, pregătite de vorbele profetice ale lui *Giuse Mazzini*. Toată drama respiră eroismul *Milano* luptând să scuture jugul Austriei. Critica i-a proștat oare cari mijloace cam nepermise de adevărată, precum e imnul lui *Garibaldi*, cu se sfîrșește actul I.

litice ori de alt soi, și deși jumătate din populația Vienei nu salută pe cealaltă, dînsul își închide ochii și felicită pe toți cei sosiți, fără a căuta cine sunt și de unde au venit.

Se 'ntelege discursul primarului Vienei n'a prea îndemnat pe o seamă de congresiști la aplause.

Dup'asta Archiducele a ținut cercle. La amez congresiștii s'au intrunit la un dejun în Volksgarten, ear dup'aceasta au făcut plimbări în trăsuri în Prater. Seara s'a dat în onoarea membrilor congresului o reprezentație de gală la Operă.

Congresul a început Luni a. m. la 10 ore dezbaterile meritorice. Ședința a fost foarte cercetată.

Răsboiul ruso-japonez.

Din Petersburg se anunță, că cercurile militare de acolo, (cari conduc răsboiul) cred, că armata japoneză va de pept cu armata rusă la Charbin, ceea-ce ar fi un favor mare pentru Kuropatkin. (Ce mică mângăere pentru Ruși!) Asta este în adevăr foarte interesant, de oare-ce ne face să presupunem că *Kuropatkin nici nu mai are de gând să se oprească până la Charbin.* În Petersburg se crede, că Japonezii vor navalii pe pământ rusesc, urmărind mereu pe Kuropatkin. Poate asta nu este tactica generalisimului rus, dar trebuie să constatăm, că dacă Rușii recurg la tactica de pe timpul lui Napoleon, este o naivitate izbitoare. Japonezii, cari au dovedit și până acum cât sunt de circumspecți, la tot cazul se vor feri de cursa, ce voește să le întindă atât de genial Kuropatkin. De alt cum încrederea celor din Petersburg față de Kuropatkin s'a zguduit puternic în urma marelui debacle dela Liaoyang, în cât în sufletele lor pare că au renunțat cu resignare la posesiunea Mandciuriei. Acum a părăsit ori-ce speranță piepturile desperate ale mai marilor din capitala Rusiei, că Kuropatkin va putea opune câtă-și de puțină rezistență Japonezilor.

Pe când Giacosa și Rovett se sêrbătoreau cu mare zgomot pe public, apare Maternita, dramă de Roberto Bracco, jucată cu câte-va luni înaintea apariției piesei cu același nume de Brioux. Deși fondul acestor două piese e același: că copilul trebuie să aparție mamei, originea inspirației celor două autori sunt cu totul deosebite și de fel înrurite una de alta.

Pe câtă vreme în Ca frunzele, suride poezia grațioasă, a poetului înăscut, în Romantism trece adierea poeziei eroice; în Maternita palpita poezia pasională, care face pe autor să vibreze în contemplarea umanității și mai ales a femeii.

Roberto Bracco e un feminist, dar nu în înțelesul sectar al cuvântului: e feminist de la cea dintâi comedie: O feme, până la Tragediile sufletului, trecând prin comediile satirice: Necredincioasa și Sfirșitul dragostei. Afară de acestea a mai scris: Triumful, Don Pietro Caruso și Măscile. Cele două din urmă s'au jucat și la noi. Afară de drame, Roberto Bracco a scris și o comedie erotică: Fructul verde, bogată în observări fiziologice și psihologice.

Un alt autor de un mare renume e și Marco Praga, care a dat stagiunea trecută Ondina. Critica din Paris l-a condamnat, după Alleluia, din repertoriul lui Novelli, ca având tendențe melodramatice. Praga nu trebuie judecat, numai după Alleluia, care e o excepție, făcută înadins așa pentru Novelli; din contra el e observator scrupulos, ținându-se de principiul adevărului pentru adevăr.

Tragedia pastorală a lui D'Annunzio, Fata lui Joria a fost cel dintâi succes adevărat pe terenul dramatic, al acestui senzual și fin scriitor. Până aci din: Visul unei dimineți de primă-vară, Gioconda, Orașul mort și Francesca da Rimini,

De pe câmpul de răsboiu n'au sosit știri mai importante. Câteva telegrame spun, că Japonezii înaintează neconținut. Insemnătatea zilei este deci aceea, că Rușii se retrag, ear Japonezii răslesc înainte. S'a zis, că urmărirea armatei risipite ruse de aceea nu s'a făcut, fiind trupele japoneze prea obosite; acum se vestește, că din cauza aranjărei statului major în Liaoyang și întâririi acestei localități nu a putut fi urmărit Kuropatkin. Cu toate astea armata rusească n'a putut să se retragă în pace, căci pentru a o neliniști, au avut Japonezii la dispoziție atâtea trupe, cari au cauzat mult năcaz și multe pagube lui Kuropatkin. În consecință vestea despre înaintarea Japonezilor atâtea înseamnă, că armata lui Oyama de nou se află în poziția de a opera contra armatei lui Kuropatkin. În chipul acesta nu va fi mirare, dacă peste câte-va zile vom primi vești despre retragerea în toată graba și desordinea Rușilor, ceea-ce noi numim mai mult o fugă nebună.

O altă telegramă din Petersburg anunță, că țarul a făcut prințului Battenberg declarația, că Rusia va continua răsboiul până la extrem: va sacrifica ultimul soldat și ultimul copec. De și nu se știe pozitiv, dacă este adevărată această declarație a țarului, totuși este caracteristic pentru dispoziția, ce domnește în Rusia, plămădindu-se astfel de vești.

Știri mărunte la ultimele întâmplări de pe câmpul de răsboi.

— Un corespondent german asigură că planul lui Kuropatkin n'a fost să primească bătălia la sud de Taitsiho, ci la nord, având rîul umflat de ploaie înaintea frontului. Aripa dreaptă a Rușilor s'ar fi aflat pe Taitsiho la 15 km. mai spre răsărit de Liaoyang, ear aripa dreaptă în fața Liaoyangului, care ar fi fost un cap de pod întărit.

Poziția era în adevăr tare, dar aripele puteau fi împresurate. Aripa dreaptă, din fața Liaoyangului e dominată de înălțimile dela sud de Liaoyang, și căzând Liaoyangul, Kuropatkin nu mai avea un cap de pod pe termenul sudic, deci nu putea împiedica trecerea Japonezilor, căci ar fi fost silit a sta numai în defensivă.

nimic nu ne făcea să bănuim că arta dramatică să fie. calea de triumf a acestui strălucit poet. Piesele lui D'Annunzio, au un stil admirabil, presărat cu comparații sugestive, dar sunt palide, le lipsește nervul și sângele.

Matilda Serao spune că Fata lui Joria, e numai o întâmplare fericită și nimic mai mult. După cum înainte de ea D'Annunzio n'a făcut nimic mai de seamă pe această cale, tot așa nu va mai face nici de aci încolo.

Piesele lui D'Annunzio s'au impus publicului până acum prin puterea extraordinară de interpretare a ilustrei artiste italiene; Eleonora Duse. Ermanno Butti autorul celebrei piese Lucifer, a dat, anul acesta comedia: Cucu, Lucifer e o dramă în patru acte, cu o tehnică dramatică desăvîrșită, cu toate că înainte autorul ei se dedase numai romanului. Conflictul acestei piese se țes din discuție foarte inflăcărată a tezel care susține că părinții sunt răspunzători de soarta copiilor lor, atunci când ei sunt victima evidentă a creșterii și a principiilor în cari au fost crescuți.

În trăsătură generală, Matilda Serao încheie că autorii italieni surd cu dragă inimă, dar în fond chiar atunci când surd, ei gândesc adînc. Acesta e caracterul general al artei italienești.

După cum vedem arta dramatică, a ajuns la o formă deseavîrșită, în acest leagăn al tuturor artelor, izbutind să uniască poezia cu tot adevărul, dând astfel opere de un realism idealizat, pe care numai acest popor, eminamente artist, a a putut să le conceapă și să le primească.

(„Voința Naț.“)

Dar poziția poate fi răsturnată și prin trecerea peste Taitsiho mai spre răsărit de locul până unde se întindeau Rușii, ceea-ce a și făcut Koroki.

Dacă așa ar fi fost planul lui Kuropatkin, trecea la Nord de rîu, mai din vreme; dar se pare că nereușita întâielor atacuri japoneze l'a înomnit să prelungească prea mult lupta și să angajeze prea mulți oameni la pozițiile înaintate. Retragerea din acestea făcându-se prea târziu, cu trupe pe jumătate bătute, n'a putut apăra nici pozițiile principale și chiar părăsirea pozițiilor centrale nu s'a mai făcut de bună voie, ci de nevoie.

— În vreme ce lupta dela Liaoyang atrăgea luarea aminte a Rușilor, Kuroki trecea peste Taitsiho (la 30 spre 31 Aug.), Kuropatkin se amăgea de întărea din nou garnizoana Liaoyangului, până-ce află că la lantai, Japonezii au atacat cu puteri superioare trupele rusești dela minele lantai și deci s'a văzut în primejdie de a avea retragerea tăiată și nevoit a se retrage dela rîu. Nu întârziase de altfel nici vestea falsă că Kuroki a mai primit în ajutor trei diviziuni și deci a crezut că încercarea de a-l zdrobi ar fi zadarnică. Era 2 Sept. când Kuropatkin tot nu se hotărîse a se depărta de fluviu și chiar a da Liaoyangul. Atunci s'a hotărît la retragere, deoarece-ce era prea târziu și expus a fi împresurat.

— O depeșă dela Mukden, din 7 Sept. st. n., spune că Rușii se retrag spre Mukden, fruntea armatei fiind sosită chiar acolo. Japonezii se află la dreapta și la stînga drumului, care e îngrozitor de rău. Artileria e în coada armatei, acoperind retragerea. Japonezii se silesc a ajunge la Mukden înainte de grosul armatei rusești. Puterile Japonezilor sunt une-locuri mai mari ca ale Rușilor. Japonezii urmează pe Ruși foarte de aproape. Rușilor le pare foarte rău c'a trebuit să lase la Liaoyang două-spre-zece obuziere și două-spre-zece tunuri mari, toate de calibrul de șase țoluri.

— Din Roma se spune că mulțime de Ruși răniți au fost părăsiți de-alungul drumului, din lipsa de mijloace de transport. Mulți mor de foame, de sete, și de necăutare. În Mukden se zvonise, la 6 Sept. st. n., că o parte din armată a fost tăiată. În ziua de 5 Sept. Japonezii au bombardat cu șrapnele zi și noapte armata rusească în retragere. A fost și un atac de pedestrimă. Acuma pedestrimă rusească s'a urcat și ea pe înălțimi și înaintează paralel cu drumul cel mare ținând piept Japonezilor. O mulțime de cară încărcate au fost părăsite înămolite pe drum. Armata se retrage mai departe de Mukden.

— „Ruskii Invalid“ zice că lupta dela Liaoyang e încă una din greșalele strategice ale Japonezilor. Kuropatkin s'a ferit de a se încurca în luptă hotărîtoare, pentru-că împrejurările nu-l veneau la socoteală. El așteaptă ajutoare, dar se folosește de ori-ce prilej ca să slăbească pe dușman. Întăririle dela Liaoyang n'au avut alt scop, știind bine că ar fi lucru pripit a da aici lupta cea mare. Lupta aceasta se va da la Mukden, cum a hotărît din întâia săptămână a răsboiului. Liaoyangul avea rolul de a slăbi pe Japonezi, ceea-ce a și făcut.

— Secretarul ambasadei japoneze din Paris ar fi declarat că Japonezii sunt cu atât mai mândri de biruința câștigată cu cât Rușii aveau la Liaoyang 15 diviziuni (peste 200.000 de oameni) ear Japonezii numai 160.000. Ostașii noștri, zice el, sunt însuflați de alt spirit decât Rușii. Pentru noi e vorba de răsboiu național, pe când pentru Ruși e un răsboiu voit de guvern numai. Ofițerii și soldații noștri întrec pe ai Rușilor prin pregătire militară serioasă. Dacă e sau nu hotărîtoare victoria dela Liaoyang atîrnă dela urmările ce va avea. Kuropatkin n'are când se întări în Mukden, căci acesta e prea aproape de Liaoyang, Kuropatkin a fost surprins la Liaoyang, unde era sigur că va birui. Retragerea lui se face fără regulă și abia la Harbin s'ar putea reforma și reorganiza armata bătută. Acolo cred c'o să se dea bătălia, care va hotărî soarta Mandciuriei. Acolo împotrivirea Rușilor va putea fi serioasă; căci aprovizionarea armatei japoneze va fi mai grea, cu cât vom înainta mai departe de țărîni. Dar o să ne complectăm armata și o să atacăm și Port-

terese e numai eu lei 5931.40 sau cu lei 968.60 mai mică de cum am zis eu.

Observ însă, că tantiema administratorului la tot cazul va fi mai mare, căci profitul net trebuie evaluat după bilanțul din Decembrie 1903, mărit la prețurile actuale ale porumbului. Dar corespunzător și profitul net va fi mai mare ca cel arătat și prin urmare va acoperi din destul nu numai soldul de interese, ci și tantiema mai mare și va da și pentru biserică un profit net mai mare ca cel arătat.

Prin urmare și aci adevărul e pe partea mea.
Am afirmat:

7. Că pentru singurul an de experiență pentru vechiul Comitet regia a dat rezultate strălucite și un venit material sigur și îmbucurător adecă peste arēnda veche un venit net de Lei 40.000.

Gazeta constată:

7. In nrul 181 coala 3, un profit net de 11.332.80.

Acı natural, că earăși nu mai putem fi de acord.

Arseniu Vlaicu.

(Va urma).

DIN ROMANIA.

„Liberalul“ din Iași a anunțat că MM. LL. Regele și Regina, însoțit de AA. LL RR. principii moștenitori, vor sosi în Iași în ziua de 1 Octombrie a. c., pentru a asista la sfințirea bisericilor Trei-Erarchi și Sf. Nicolae.

Cu această ocaziune se vor da la Teatrul Național două reprezentații de gală cu piesele Mărioara, în ziua scadenței și Ullanda, toate trei de Carmen Sylva.

În acest scop, comitetul teatral a început de pe acum preparativele, luând măsurile cele mai riguroase pentru a asigura un succes moral desăvârșit acestor piese.

Ziarele italiene publică știrea că M. S. Regina a scris un nou volum de versuri dedicat M. S. Reginei mame Margarita a Italiei.

Noul volum al Carmen Sylvei va apare iarna aceasta.

Azi, 30 August, fiind aniversarea luării Griviței, un „Te-Deum“ s'a oficiat la Mitropolie.

Au asistat autoritățile civile și militare.

După „Te-Deum“ compania de onoare a defilat în curtea Mitropoliei.

Cu această ocazie, s'au celebrat și în bisericile catedrale din capitală de județe câte o slujbă religioasă.

Grupul veteranilor, gradei inferioare, care a plecat spre a depune o coroană pe mormântul eroilor căzuți la Plevna și Grivița în războiul dela 1877—78, a sosit la Rusciuk Duminecă, unde i-s'a făcut o primire entuziastă.

Seara a plecat la Plevna, unde a sosit Lună dimineața.

Din străinătate.

Chestia autonomiei bisericești din Bosnia. Din Constantinopole se vestește: Sântul sinod al patriarhatului gr.-or. a luat sub dezbateră minuțioasă chestia autonomiei bisericești din Bosnia, dar decizie definitivă nu s'a adus. Patriarhul și câți-va metropoliți spriginesc guvernul însă majoritatea sinodului a luat poziție spriginind pretensiunile Sârbilor din Bosnia, nișuindu-se pe tema această să trântescă dacă se poate pe patriarhul Ioachim.

Victoriile Germanilor în contra tribului Herero. Un raport al generalului Trotha spune că Germanii au repurtat o serie de victorii în contra tribului Herero care a avut mai mulți șefi uciși.

Germanii au avut pierderi cu totul neînsemnate.

Guvernatorul coloniei germane sud-africane Leutwein raportează că locotenentul Stempel a fost ucis într-o luptă cu o bandă de herero de 100 oameni în ziua de 16 August.

Prelungirea acordului comercial dintre Anglia și Muntenegru. Acordul comercial între Anglia și Muntenegru a fost prelungit până la 1 Septembrie 1905. Obiectele vor fi tarificate după tariful minimum.

Noul tarif vamal bulgar. Din Sofia se anunță, că guvernul bulgar a alcătuit un nou tarif vamal pe care l'a comunicat în limba franceză tuturor reprezentanților puterilor din Sofia. Noul tarif vamal e cu totul diterit de cel vechiu și mai cere, ca toate statele să încheie cu Bulgaria înțelegeri analoage tratatului consular încheiat acum trei ani cu Austro-Ungaria, care constă într-un tratat de extradare.

Un alt punct remarcabil e cel privitor la o înțelegere de stabilit între Bulgaria și celelalte state după care părțile contractante ar avea dreptul ca după trei luni dela intrarea în vigoare a tratatului, să înființeze pe teritoriul statului vecin agenți consulari și comerciali.

Noul tarif vamal are tendența de a supune la taxe foarte grele de import produsele ce nu se fabrică în țeară pentru a proteja industria națională. Așa se vor supune la taxe enorme toate mărfurile industriei lemnului, zahărul, parfumeria, vinul, berea, confecțiunile, săpunurile de toaletă, cismăria și altele.

De altă parte se scade taxa de import a articolelor necesare Bulgariiei, dar cari nu se produc în acel stat; spre pildă taxele vamale pe cafea, ceai, cacao, piele, produse chimice etc.

În cercurile politice se crede că tratativele pentru tratate noi se vor începe cu Austro-Ungaria și cu Rusia și apoi aceste tratate vor fi adoptate și de celelalte țări printr'un schimb de note diplomatice.

Un deosebit interes represintă cestiunea, dacă guvernul bulgar va reuși a face pe celelalte state să consimtă la adoptarea tratatului consular, pe care se pune mare greutate în Sofia. Pentru punerea în vigoare a tratatelor consulare. Bulgaria are nevoie de consimțământul puterilor europene, cari se bucură de drepturile capitulațiilor în Turcia. Se exceptează România și Serbia.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 14 Septembrie 1904.

— **Părechea regală în Viena.** Din Viena se anunță știrea, că la 17 luna c. părechea regală română va fi oaspe al Monarhului nostru la Viena. Sub durata petrecerei regelui României în Burg va fi și o conferență politică, la care va lua parte și ministrul afacerilor externe contele Goluckovski. Nu se știe dacă va fi de față și domnul președinte de consiliu al României D. Sturdza, care este ocupat cu afaceri politice interne ale țării românești.

— **A. S. R. Principesa Maria a României,** lucrează actualmente la un tablou fresco, reprezentând pe Făt-frumos și pe Ileana Cosânzeana.

Acest tablou va fi pus la loterie și produsul va fi vârsat societății „Obolul“.

— **Congresul dermatologilor.** Din Berlin se anunță, că Marți, la 13 Sept. înainte de amiază a fost deschis al cincilea congres pentru dermatologie. După vorbirile de bineventare obicnuite, congresul a trecut la desbaterea chestiilor dela ordinea zilei, ocupându-se mai înainte de toate cu chestia asupra serului antisifilitic.

— **Fostul president al statului liber Orange,** cum se vestește din Haga zilele proxime va depune jurământul de fidelitate către regele Edvard VII. după care se va întoarce în patria sa la Bloemfontein, unde va deschide o cancelarie de avocat.

— **Boala lui Herbert Bismark.** Din Hamburg vine știrea confirmată și de „Hamburger Nachrichten“, că prințul Herbert Bismarck s'a îmbolnăvit rău încât starea lui inspiră serioase îngrijiri.

— **Din Brad i-se scrie** „Telegrafului Român“, că reprezentanța gimnasiului a aprobat alegerea d-lui Dr. P. Oprisa ca director gimnasial a instituit de catichet pe protopresbiterul V. Damian și a angajat ca profesor suplent pe Ioan Lupaș, originar din Seliște.

— **Luarea Griviței.** Lună, a fost aniversarea luării Griviței, cu asalt din partea trupelor române concentrate la Plevna, cu ocaziunea războiului ruso-turc. Pretutindenea în regatul român a fost cetită doxologia și s'a ținut revistă asupra trupelor. Capitala Bucureștil și toate orașele au fost frumos pavoazate.

— **Alegerea unui senator republican antiministerial în Franca.** În alegerile senatoriale pentru înlocuirea senatorului Macherez, decedat, a fost ales senator deputatul Ermat, republican antiministerial, cu 823 voturi contra ministerialului Tragniaude, care n'a obținut de cât 427 voturi.

— **Cumpărarea de torpile în Fiume.** Din Fiume se trimite știrea telegrafică, că o comisune militară franceză a sosit acolo, voind să cumpere 125 torpile pe seama marinei franceze. Torpilele vor fi transportate cu trenul împărțite în grupuri. Și o comisie italiană a sosit la Fiume pentru a comanda mai multe torpile și pe seama marinei italiene.

— **Cu balonul peste muntele Jungfrau.** Un aeronaut cutezător italian cu numele Spelterini s'a decis să facă o călătorie cu balonul destul de periculoasă. Cum se vestește din Șvițera, el voește să treacă cu balonul său peste piscul de 4166 metri de înalt al muntelui Jungfrau. Urcarea se va face de pe Eiger-Gletscher care însuși are o înălțime de 2300 metri. Dintre cele 500 călătorii cu balonul ale lui Spelterini, aceasta va fi mai cutezată.

— **Explozarea unui tun pe bordul unui vas de război italian.** Ministerul de marină italian primește un comunicat, datat din 27 August din Chemulpo (Coreea) prin care i-se vestește că pe bordul vasului „Santa Barba“ a explodat de-odată un tun de 150 milimetri calibru.

Din cauza gazurilor răspândite au fost uciși prin asfixie un marinar și doi fochiști; 17 persoane, printre cari locotenentul Riccardicari au fost de asemenea otrăviți prin respirarea gazelor, sunt pe cale de a fi salvați. Cauza acestei exploziuni nu se cunoaște în mod pozitiv.

Amiralul Grenet, comandantul diviziunii navale oceanice, în care vasul „Marco Polo“ este vasul amiral, semnaleză conduita admirabilă a statului major și al echipagiului în acest accident în care salvarea celor amenințați era foarte periculoasă.

— **Ziar german oprit.** Ministrul de interne a oprit din Ungaria ziarul german „Deutches Tageblatt“ ce apare în Viena, și i-a detras debitul postal pe întreg teritoriul Ungariei.

— **Decorat.** Compatriotul nostru Ștefan Velovan, profesor la școala normală din Craiova (România), a fost distins cu ordinul „Coroana României” în gradul de Cavalier.

— **Un țeran artist.** Ziarul „Budapești Hir-lap” scrie că în comuna Feleac, lângă Cluj, trăiește un țeran român cu numele Iacob Corcea, în etate de 28 ani, care nu știe ceti și scrie, dar în arta sculpturii și-a câștigat o dexteritate atât de mare, încât e admirat de toată lumea. Face și violine, de cea mai mare frumusețe.

— **O stațiune Marconi la București.** E vorba de a se stabili ca chestie de încercare o stație Marconi de telegrafie fără sîrmă între Sinaia și București.

Directia poștelor lucrează la stabilirea devizului și a cactului de sarcine.

Ministerul de interne, cum se anunță, va dispune a se face această lucrare în regie.

— **Grozăvia luptei dela Liaoyang.** Nimitrovici Dancenko scrie în „Ruskoe Slovo” despre grozăvenile bătăliei dela Liaoyang: „Negura se ridicase încet-încet, arena luptei uriașe începu a se vedea. Abia recu un ceas și pe o întindere de 20 de kilometri din jur împrejur începu a bubui, a trăsni cu șgomote înăbușite ca venind din adîncul pământului. Une-ori se părea că se prăbușește temeliile de stîncă ale munților sub loviturile mânei de fier a crudului Dumnezeu al războaielor. Peste dealuri și peste văi zburau șrapnele, pustiind satele. Colo lucrează bateria vestită a lui Filimonof. Joponezii o caută, bojbăe după dînsa, dar înzadar. Mii de bombe aruncă el în toată părțile, par-că pipăind cu ele, întinderea e sămărată cu grante, dar bateria rămîne neatinsă!!

— **Tren oprit de hoști.** Din New-York vine știrea, că aproape de Vancouver în Brit Columbia o bandă de hoști constătătoare din șease membrii înarmați au oprit un tren al liniei ferate Canada Pacific, și au silit pe mașinist să desprindă vagoanele de expres de tren, pe cari hoștii le-au jăfuit, ducând cu sine 7000 dolari. Poliția a pornit seră cercetare.

— **Evreii din Ungaria.** Din o lucrare statistică oficială aflăm că numărul Evreilor din regatul Ungar e de 707.000, din cari 5375 au declarat limba română ca limbă maternă.

— **Consiliul de ministri sêrbese și bandele de hoști.** Este cunoscut deja, că din cauza bandelor de hoști în Serbia siguranța publică este cât de bine periclitată. Mesurile de pînă acum toate împotriva acestora s'au dovedit de zădarnice, așa că bandele mereu se sporiau și își estindeau activitatea lor peste întreg teritoriul țării sêrbesti. Acum guvernul s'a decis să ia măsuri mai energice. Din Belgrad adecă se anunță, că Sâmbătă consiliul de ministri a hotărît să ceară un credit de 50.000 pentru stêrpirea acestor bande.

— **Tulburări anti-jidovești în Rusia.** Din Berlin se vestește că în orașelul rus Sosnovice hotărîș cu Germania, cu ocașunea anului nou jidovesc au izbucnit serioase tulburări contra Jidovilor. Jidovii cari umblau pe stradă erau aruncați cu petre, și când un Jidov înfuriat a bătut pe un feciorandru, care bombardă ovreimea ambulantă cu petre, ceilalți tumultuanți au respândit fama că Jidovii au omorît pe un băiat creștin. În urma asta adunătura de pe stradă a atacat casele Jidovilor, pe cari le-au devastat. A trebuit să intervină poliția, ca să facă sfêrșit revoltei. — Din Petersburg încă vine știrea despre o rescoală împotriva Ovreilor, întemplantă la 4 și 5 Sept. Referitor la aceste tulburări se raportează din Kiev următoarele: Un Jidov a insultat faptice pe o țerancă, suspiționându-o, că a furat grâu. În urma asta s'a adunat o mulțime colosală de curioși, cari iute fură gata cu hotărîrea de a se revolta împotriva Ovreilor devastând 100 case și jăfuind 150 de prăvălii jidovești.

La 4 Septembrie un grup de 60 Ovrei au început o bătăie cu creștinii (cu sila vor un Kișenev!). Când Jidovii au pușcat asupra creștinilor, au chemat poliția, care a făcut us de arme, primind doi înși rănii mai ușoare. Mîne zi dimineața mai multe sute de lucrători s'au dus cu trenul la Smiela, unde s'au repetit excesele din nainte zi. A fost lipsă să se cheme miliția pentru a se restabili ordinea. Cinci oameni au fost grav răniți, și mai mulți înși ușor. Și mai mulți au fost prinși.

— **Țarul la revistă.** Din Petersburg se vestește: Țarul Nicolae II. a sosit aici din Peterhof, fiind de față la revista festivă ținută din incidentul serbarei regimentului Pavlov. După revistă țarul s'a dus la mănăstirea Alex. Nevsky, unde a fost celebrată serbătoarea lui Alexandru cel sfânt.

— **Indigeni contra Albilor.** Din Brisbane se depeșează: În colonia germană Guinea Nouă indigenii s'au resculat contra Europeanilor, atacând misiunea catolică germană și omorând mulți preoți și călugărițe. Germanii au oprimat deja revolta, dintre resculați 36 au fost prinși, și 16 au fost executați. Indigenii au voit să ucidă pe toți Albii, intențiunea lor de astă dată însă a fost zădărnicită.

— **Ciocnire de vapoare.** Din Londra vine știrea, că vapoarele engleze *Inventor* și *Goolistan* la distanță de 160 mile engleze de Londra s'au ciocnit, dintre cari *Goolistan* s'a scufundat împreună cu 28 călători.

— **Moartea unui călău.** Din Paris se scrie: Aici a încetat din viață în etate de 84 ani în villa proprie de pe strada Billancourt Ludvig Antoniu Sanislau Deibler (nume de un adevărat grand). El era decenii de ani executorul sentențelor de moarte ale justiției franceze, sau cum am zice pe scurt cu numele nu prea onorifice: călăul Parisului, ceea-ce Francezii exprimă cu *Monsieur de Paris*. El s'a născut la 1823 în Dijon. De meserie era măsar, și la 1858 a debutat prima dată în Algeria cu arta-i de călău. La 1863 a moștenit meseria părintelui său, care de asemenea a fost călău în Rennes, fungînd aci ca sub sau vice-călău, cum am zice. Când la 1871 oficiul de vice-călău, (adecă călău de provincie) a fost șters, Deibler deveni singurul călău pentru întreaga Franța.

Să vedem cum a avansat în rang, pînă ce a ajuns Monsieur de Paris. Mai întai a fost *prim asistent* de călău; La 1879 a devenit călău suprem, executînd 20 ani de-arîndul meseria aceea, care îl făcuse celebru în lumea întreagă dar și mai temut în Franța.

Călăul francez „lucra” cu infricoșată guilotină. Decenii de-arîndul a trimis pe lumea cealaltă un lung șir de criminali. Intre cari pe rețenții anarhiști Ravachol (care a aruncat bomba în plin parlament), Vaillant, Henry, Caserio (ucigașul președintelui republicei franceze Sadi Carnot). Un criminal cu numele Carrara acusat și condamnat la moarte pentru omor și jaf a fost ultima lui jertfă. Ucigașul acesta era o ființă deamnă de compătimit; era bolnăvicios și mai mult miraz decât om. Se zice, că acest ucigaș încă nainte de a fi executat, a murit lovit de apoplexie. Atunci ziarele făceau mare șgomot, că Deibler o executat pe un mort. În urma acestei întemplări s'a retras, cedînd locul fiului său. Deibler era om sănătos, tare și viol. Fiind om văduv, singur își pregătea mîncările, căci n'a voit să-și „aducă pe dracul la casă”. Pînă era în viață, își scria memoriile și făcea excursiuni. Nevasta sa Reseneuf, era fiica călăului din Algeria, el a lăsat după sine unfecior și o fată. Băiatul în urma morții părintelui său executat de cătră groaznicul și puternicul thanatos, stăpîn și peste călăi, a devenit acum monsieur de Paris.

— **Pînă la treptele țarului.** Un supus fidel al autoeratului tuturor Rușilor, sosi de curînd din Caucaz la Petersburg pentru a vedea pe țar. El ar fi găsit un mijloc de a face ca Japoniezii să fie nimiciti în timpul cel mai scurt și

a pune ast-fei curînd capăt războiului. Caucazianul apăru în hainele sale pitorești înaintea porții mari a palatului de eamnă de pe malurile Nevei și spuse elegantului portar dorința ce avea. Efectul a fost zdrobitor. O păreche de mâni puternice tătarești îl aruncară cu o asvirlitură în aer, așa că bietul Caucazian căzînd cu spatele pe stradă era cât p'aci să facă cu picioarele o gaură în cer.

Ce să facă acum?

El stătu multă vreme și admira minunatul zid, scumpele gratii de fier, monogramul de aur și pajurele impunătoare. Ce ar fi își zise el. dacă mi-ași face drum pe aci. Zidul e drept și neted dar trebuie încercat, mai cu seamă că nu e păzit. Deci încercă.

În urma unei sfortări îndrăsnețe Caucazianul se afla dincolo de zid. Cum să ajungă în palat? Marea ușă a palatului a fost incuiată. Mai întai el a petrecut trei zile în mica grădină pînă când l'a rășbit foamea. El a spart atunci un geam și intră în prima odă ce i-se oferî. Erau apartamentele principeselor Galitin. Aci pe biurou se aflau portretele țarului și țarinei. Caucazianul și le luă. Dincolo era o sifonieră, probabil garderoba iubitei țarine. Mătase, haine multe și scumpe. El lua două dintr'nsele ca amintire. Făcu o legătură cu „amintirile”, apoi mai făcu o recunoaștere prin tot palatul, trecînd prin sălile principale și de gală. El observă cu minuțiozitate totul: superbele mobile, vasele scumpe, frumoasele cadre și splendidele lustre. Apoi mai aruncă o privire asupra mîndrului fluviu ce curgea pe dinaintea palatului. Și de ce nu? Nimeni nu-l deranja în observațiunile și studiile sale! Nimeni nu-l opri, fiind-că nimeni nu era pe acolo. Mulțimea slugilor, cari sunt foarte bine plătite pentru a nu face nimic, părea a se fi retras în viața privată. Inspectorul superior era poate în călătorie de plăcere.

După-ce Caucazianul a vîzut tot, mațele începură a chiorăi cu putere. Și apoi n'avea nici o perspectivă de a vedea pe țar. Intre acestea el ajunse la scara cea mare, o scobori pentru a pă-răsi apartamentele memorabile.

Sub braț, el ținea „amintirile”. La eșire el dădu în sine de o ființă viețuitoare, un om care nu fu puțin surprins de vizita aceasta cu totul ciudată. Aceasta mai chemă și pe alții precum și pe grodovoiul postat în apropiere cari împreună conduseră pe caucazian ca să „viziteze” și poliția.

— **Anunț literar.** Gramaticile fiertatului meu soț, aprobate de înaltul guvern și Ven. Consistor din Arad, sunt a se căpăta și pentru mai departe la mine. Profesorii și învățătorii vor primi rabat de 20%.

Cărțile sunt:

Gramatica rom. pentru învățămîntul secundar partea primă Etimologia. Prețul 2 cor. Gramatica rom. pentru învățămîntul secundar partea a doua. Sintaxa. Prețul 1 cor. 20 fl. Gramatica elementară partea primă pentru clasa III-a. Prețul 30 fl. Gramatica elementară partea a doua pentru clasa IV.-a. Prețul 60. fl. Cu deosebită stimă: Văduva: *Aurelia Dr. Petranu*, Arad, str. Lăzăr Vilmos Nr. 4.

— **Recomandăm** în deosebită atențiune a publicului românesc prăvălia și atelierul dlui *Hartmann Păi* (Boros Béni-tér nr. 161 em. 14) de porțelan și maiolica. Aci se primesc colorări și pictare de vase de porțelan și maiolica după dorința. Aci se pot căpăta tot felul de vase de prînz, de dejun, de tea etc.

— **Atragem atențiunea** binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).

Bibliografi.

A apărut:

Carmen Sylva studiu critic de di A. P. Vojen. Prețul 1 coroană + porto 10 bani și se poate comanda la administrația „Tribunei.”

A apărut: *Curs practic de Constituția Patriei* sau drepturile și datorințele cetățenești pentru școalele populare de Iuliu Vuia director și inv. Librăria Ciurcu Brașov. Prețul 40 bani.

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Nirianu.

INSERTIUNI și RECLAME.

Primul birou de încasare sub firma
**Asociațiunea „Incassarului român”,
Al. I. Radulescu & Comp.**

Strada Nisipari Nr. 24.

Firma împotocolată la Tribunalul de comerț al județului Ilfov 5651 primește tot felul de angajamente pentru încasare, ca: abonamente de ziare cotidiene, de reviste cotisațiuni și taxe pentru cluburi și societăți atât în București, cât și în străinătate.

Serviciu cinstit, condițiuni favorabile.
Dare de seamă în fie-care săptămână Lunr

Nu mai sunt sgrăbunțe, alunițe, mi-teseri, pete de ficat și alte impurități pe fața aceluia ce folosește vestitul și veritabilul *Lapte de castraveți englez* al lui Balassa, care este un remediu de tot nestrucios, face pielea albă, o

recorește și o înviorează. Efectul se vede deja după o folosire de 2—3 ori. Să fim atenți ca fiecare sticlă să aibă signatura lui Balassa. Un flacon costă 2 cor., un săpun de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20. Se poate căpăta în fie-care farmacie. Pe postă trimite farmacistul Balassa, Budapesta, Erzsébetfalva și în Cașovia drogueristul Pallaghy Kalmán, Fő-utca 1. Să ne păzim de falsificate. 367

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în *ferării pentru mobile*

și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparhert) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață.

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra nerosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, pene-tiluri și briciuri,

Deposit exclusiv **„AHOI”.**

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221 | 50

TRUSOURI PENTRU DAME și CASĂ de MODĂ

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz.

O. P.

Când aduc la binevoitoarea cunoștință, că în Arad, Piața Andrásy Nr. 22 în casa Kiss am deschis corespunzător exigențelor timpului de azi o

prăvălie de pânzării pentru dame și domni

mă provoc la activitatea mea implinită 18 ani la firma Wadovsky Gustáv, precum și la experiențele mele făcute în capitală.

Pot spune liniștit, că voi putea satisface pe deplin gustul on. public.

Rugând on. public să mă onoreze cu binevoitoare și dese vizite, răman

354

cu stimă **MASZTIG PÁL.**

Apărare contra arșitei soarelui!

Avem onoare a vă recomanda cu sosirea sezonului de vară

Rolurile de fereastră americane

construcția cea mai bună.

Aceste roluri, cari sunt construite din lenngradl calitatea cea mai escelentă,

sunt provăzute cu mecanism automobil

sunt foarte durabile și se opresc la ori-ce înălțime.

Prețurile după mărimea ferestrelor 3·60, 5— cor. și mai sus.

Mal departe

asortiment bogat în cămăși de turiști de vară,

pălării de paie, umbrele p. bărbați și femei.

pentru prețuri senzațional de estine.

La cumpărări de 10 coroane se acordă un tablou în

mărime naturală de 3 coroane

247

ZIMMERMANN és EISELE

LA „PAPAGALUL VERDE” (Zöld papagály).

ARAD, Andrásy-tér és Weitzer János-utca sarkán.

Biuroul de arhitectură

al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri și acceptază tot felul de lucru aparținător în sfera arhitecturii mai

217

inalte.

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparări de apaduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai artistică. Ori-ce reparație se face prompt și grabnic. 225

— *Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante.* —

Colorare de porțelan și maiolica de artă!

Boros Béni-tér 16 sz 1, em. 14.

Respectuos aduc la cunoștința partinitorilor și spriginitorilor industriei de artă maghiară, că în atelierul meu de colorare îndeplinesc colorări celui mai distins gust corespunzătoare.

P. O. Public poate comanda la mine vase de prânz, de dejun, de tea etc. după ori-ce model. Pictez porțelan în mode cel mai bun executat, cu numele, monograme, pentru prețurile cele mai ieftine. Comandele se pot alege după modele gata și din cataloage ilustrate, pe care îl pun ori-cărui, care îl cere pe o carte postală, la dispoziție.

Nisuița mea principală este să bine merit de încrederea și îndestulirea on. public.

Primesc pictări de oleu și aquarel etc.

Dau ore la domiciliu damelor iubitoare de pictură de porțelan, maiolica, ear vasele pictate de ele le ard.

Vase de porțelan, maiolica, și sticlă sparte, numai eu sunt în stare aici în Arad să le lipsesc în cupertorul meu, pentru a putea fi folositoare și mai departe.

Cu deosebită stimă:

HARTMANN PÁL.

284

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

oare este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Ocaziune excepțională!

Din cauza zidirei și câștigării de local, vin-dem pentru prețuri originale de fabrică:

Servicii de prânz, de cafea, de ceai și de mocca. Ceasce de cafea, ceai și de mocca în sute de feluri. Farfurii, tot felul de etaloane (blide) și ștelage pentru fructe și aluaturi.

SERVICII DE STICLA fabricate excelente din țeară și din străinătate. STICLE, PAHARE, FARFURII DE STICLA dela cele mai simple până la cele mai fine.

SERVICII Pentru LICORURI, VIN, ȘI BERE colorate ori din sticlă de cristal. Obiect de lux și folosire de alpaca și argint de China, exconțiunea cea mai modernă.

Obiecte de lux, vase, figuri etc. din porțelan fin, maiolica și fayence. — Vase de nichel, mărfuri de metal, articol pentru arangiarea de culine. —

Tasuri pentru servirea de licor, și altele din lemn, sticlă și metal. Recusite de mâncare din alpaca, ori argintate ori nickelizate, fabricate din țeară.

Lămpi: Pentru saloane, dormitor, refectorii, biuronii, pentru apartamente de biliard și cabinete de lectură: Pentru restaurante, localuri de grădini și buline. Cu luminare electrică, de gaz, acetylen, petrol ori spirit

Ocaziune binevenită dar foarte scurtă pentru cumpărarea de trusouri, și alte lucruri pentru arangiarea de locuințe, ville, verande și locuințe de câmp. 308

Gebhart J. és Fia.

ARAD, Andrassy-tér 16 szám.

Fondat la 1850 Nr. Telefon. de stat și com. 219.

Comande din provincie se esecută prompt și la moment. Izvor potrivit pentru revinzători, uiegari, măsurari și restaurante.

— Intreprindere de sticlărie. —

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

238

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Fabrică de mobile în Arad.

Am onoare a atrage binevoitoarea a tențiune a m. on. public asupra

fabricei mele de mobile

aranjată în

Arad, colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos,

unde se pregătesc paturii de fer, mese, dulapuri pentru lavoare, căruțe pentru copii executate în modul cel mai artistic. Cu începerea sezonului recomand moderatorul de căldură pentru cuptoare, cari le am în vânzare pentru prețuri culante și executate foarte cu gust.

Fac la comande noi și provăzute cu gravuri și desemnuri după cerere. Hotelierilor, cafețiilor și proprietarilor de localuri de vară recomand flegorille mele și scaunele mele de grădini fabricate proprii. Se primesc reparaturii de mobile, politură și vopsire de nou.

Recomandându-nă binevoitorului sprigin al on. public din loc și din provincie, rămânem cu perfectă stimă:

FLEISCHER TESTVEREK

ARAD,

316

Colțul străzilor Deák Ferencz și Lázár Vilmos.